

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica cantate

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

ne ejus nil planè separabit nos, Rom. 8. v. 39. ambulabimus coram Domino in terra viventium, Pfal. 116. vers. 9. Gaudium mundi fluxum est & momentaneum, quod docet exemplum Ammonis, 2. Samuel. 13. v. 28. Elia Regis Israel, 1. Regum. 16. v. 9. Ahaveri, Esth. 1. v. 1. seqq. Villici illius Divitis, Luc. 12. vers. 20. Sed gaudium piorum erit gaudium sempiternum, Esa. 35. v. 10. Patienter igitur sustinete, filii, iram, quæ supervenit vobis, Baruch 4. v. 25. & nolite omittere confidentiam vestram, quæ magnam remunerationem habet, Ebr. 10. v. 35. non enim condignæ sunt tribulationes hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, Romanor. 8. v. 18.

4. *Gaudium perfectum.* Nam in illo die, inquit Christus, me non interrogabitis quicquam. Insignis hæc est consolatio, quam Christus ruditati & ignorantia discipulorum opponit, & partim ad diem Penteco-

stes, ubi Spiritus Sanctus apparuit, & omnem veritatem ipsos deduxit, partim verò ad cœlestem vitam à Doctoribus refertur, ubi non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum. Omnes enim cognoscent me à minimo usque ad maximum, ait Dominus Jer. 31. vers. 34. unde Johannes templum non vidit in cœlesti Hierosolyma, Apoc. 21. vers. 22. Hic omnis nostra scientia est verbum defectivum, cujus clausula: Cætera desiderantur. Sed ibi veniet quod perfectum est, & evacuabitur quod ex parte est, 1. Cor. 13. vers. 10. tunc omnia videbimus, sciemus & intelligemus, quæ oculus hic non vidit, auris non audivit, & in cor hominis non descenderunt, 1. Cor. 2. vers. 9. ad quam lætitiæ & felicitatem nos perducatur Christus Jesus propter sanctissimum suum meritum, ter benedictus & laudatus in secula seculorum Amen.

Dominica Cantate.

Evang. Job. 16. v. 5. 15.

CUM Deus Eliam curru igneo in cœlum subvehere vellet, tristis erat Elias famulus ejus, & planè ab ipso volebat discedere, sed sequebatur ipsum quocumque ibat, dum promittebat ipsi Elias, fore, ut post discessum spiritus ejus duplò super ipsum requieturus sit, 2. Reg. 2. v. 1. seqq.

Idem accidit, cum coelestis Elias de abitu suo concionaretur. Nam discipuli ejus contristati sunt, ut testatur hodiernum Evangelium, quos per promissionem Spiritus Sancti erexit, & omnem tristitiam ex cordibus ipsorum exturbavit. Videbimus.

1. *Spiritus Sancti pollicitationem.*
- II. *Officii ejusdem commendationem.*

J. J.

EXEGESIS.

TEMPUS est ut revertar ad eum qui misit me, inquit Raphael perfectâ legatione suâ, Tob. 12. v. 20. Eodem modo Christus magni consilii Angelus, Esa. 9. v. 6. post peractum legationis suæ negotium. Nunc, inquit, vado ad eum qui misit me.

Duo

Duo hic consideranda veniunt:

1. *Christi abitus*. Per hunc abitum suum figuratè intelligit non tantum terminum ultimum ad quem, nempe ascensionem suam in cœlos, & sessionem ad dextram patris, sed etiam viam mediam ad terminum hunc deducentem, videlicet passionem, mortem & resurrectionem suam, per quam oportebat ipsum introire in regnum cœlorum, Luc. 24. v. 26.

Imitemur hunc præcursores, & ad patrem cœlestem cursum nostrum dirigamus, sic enim monet Apostolus Col. 3. v. 1. præsertim cum terminus vitæ appropinquat, parati esse debemus cum Paulo Phil. 1. v. 23. Christus præiit, & hospitium nobis præparavit, Joh. 14. v. 2. Mori in Scripturis aliàs dicitur ire viam universæ carnis, Jos. 23. v. 14. 1. Reg. 2. v. 2. hæc est appellatio valde tristis, quia nos omnes morti obnoxios esse demonstrat, sed longè tristius est, quod mors quorundam descensus ad infernum appellatur, Num. 16. v. 33. Psal. 28. v. 1. Psal. 88. v. 5. quam mortem peccatis nostris omnes meriti eramus, sed Christus suo ad patrem abitu nobis peperit, ut mors nostra sit abitus ad Patrem, transitus ad vitam, Johan. 5. v. 24. & dulce lucrum, Phil. 1. v. 21. quia per mortem anima nostra educitur de custodia, Psal. 142. v. 8. & transfertur in cœlestem Hierosolyman, ubi communionem habebimus cum Patre & Filio, 1. Joh. 1. v. 3. exultabimus & gaudebimus in sempiternum super his quæ creabit Dominus Esa. 65. v. 18.

2. *Consequens fructus*, qui duplex:

2. *Adulterinus*, nemo ex vobis, inquit Christus, interrogat me, quò vadis, sed quia hæc locutus sum vobis, mœstitudo implevit cor vestrum.

Duo Christus culpat his verbis in discipulis suis.

1. *Incuriam*, quod non interrogabant ipsum, quid per abitum intelligeret. Prudens quæstio discendi existit occasio, vetus adagium: quod germani ita efferre solent: *von fragen wird man weis*. Ut igitur Christus hic à discipulis suis requirit, ut interrogent, si verborum sensum non assequantur: Ita quando Deus nobiscum agit per crucem, quæramus in verbo, quid sibi velit, & inveniemus, quod sit amara sagitta ex dulci manu Dei, ut Nazianzenus loquitur, quâ ad Deum ire compellimur, Esa. 26. v. 16.

2. *Tristitiam*, quam propter discessum suum concipiebant. Nam doctrina crucis carni nostræ adversa est, & quando audimus, quod Christus per crucem regnū suum in nobis incipiat & promoveat, tristamur cum Apostolis, cum potius eo nomine lætari deberemus, siquidem per crucem & mortem Deus nos ad se & regnum suum vocat & præparat, sicut Josephus Patri & fratribus plaustra mittebat, quibus in Ægyptum subveherentur, Gen. 45. v. 27. Discamus igitur cum Simeone: Nunc dimittis servum tuum Domine in pace, Luc. 2. v. 29.

2. *Genuinus*, v. 7. missio nimirum Sp. S. quam Christus abitu suo impetravit non solum Apostolis, Act. 2. v. 3. sed omnibus in genere credentibus. Est enim *ἀπαβῶν τῆς κληρονομίας ἡμῶν*, Eph. 1. v. 14. & clamat in cordibus fidelium: Abba Pater, Gal. 4. v. 6.

Non quidem impediēbat visibilis Christi præsentia adventum Sp. Sancti habebant enim Apostoli Spiritum S. etiam ante Christi passionem, quippe quem in baptismo acceperant: Illa tamen visibilis effusio Spiritus S. nunquam secuta fuisset nisi Christus

prædicto modo ad Patrem abiisset, imò nos ipsi nunquam in eum amicitia gradum fuisset recepti à Deo, nisi Christus abiisset, passus & mortuus fuisset, & genus humanum patri suo reconciliaisset. Nam Spir. S. non nisi in reconciliatis habitat, Sap. 1. v. 4. Quia verò Christus abitu suo *ἡθεοῦ* nobis acquisivit Joh. 1. v. 12. misit Deus Spiritum filii sui in corda nostra, Gal. 4. v. 6. per peccatum corda nostra, contaminata erant, sed fide in Christum purificantur, Act. 15. v. 9. ut fiant templa & hospitium Spir. S. 1. Cor. 3. v. 6. Typum habemus. 1. Reg. 18. v. 43. seqq. eum per longum tempus nulla decidisset pluvia, Elias ascendit montem Carmel, & precibus suis pluviam impetravit: Ita Christus ad cœli montes subvectus per ascensionem salutarem pluviam impetravit, Pl. 68. v. 10. Hoc tantum beneficium gratâ mente agnoscamus, & si velimus, ut ad nos quoque Spiritus ille gratia & precum descendat, opera tenebrarum abjiciamus, & sobriè, justè & piè vivamus in hoc mundo, ut Paulus monet, Tit. 2. v. 12. Rom. 13. v. 12.

De Secundo.

Restat ut dicamus etiam aliquid de *Spiritus Sancti officio*, quod triplex est juxta ipsius Christi descriptionem.

I. Consolatorium. Nam paraclitum vocat, quod vocabulum forense est, & advocatum notat, qui causam clientis in foro coram tribunali fideliter agit, ne ipsi fiat injuria. Hoc est proprium Sp. S. officium, quod exercet

1. Tempore externa tribulationis, quando vel in exilium relegamur cum Elia, 1. Reg. 19. v. 3. vel in carcerem detrudimur cum Micha, 1. Reg. 22. v. 27. vel omnibus bonis spoliatur cum Jobo c. 1. v. 13. vel diu-

turno morbo affligimur cum paralytico, Joh. 5. v. 5. ibi Spiritus S. adjuvat infirmitatem nostram, Rom. 8. v. 26. unde Spiritus roboris vocatur, Esa. 11. v. 2. cujus rei exemplum habemus in Apostolis, Act. 5. v. 41.

2. Tempore interna tentationis, quando Satanas, telis suis ignitis nos adurit, Eph. 6. v. 16. & dies noctesque nos accusat coram Deo, Ap. 12. v. 10. Ibi Spiritus S. *ὑπερευρυχάει* plus quàm interpellat pro nobis, Rom. 8. vers. 26. imò certos nos reddit de *ὕποθεσία*, Gal. 4. v. 6. & gratiosa Dei in habitatione. Joh. 4. v. 13.

3. Tempore ultima emigrationis, ibi perhibet testimonium spiritui nostro, & meritum Christi revocat, qui morti venenum & inferno pestis factus est, ut nos ex potestate tenebrarum liberaret, Os. 13. v. 14. adeoque mortem nostram in dalcem somnum transmutavit, & viam ad cœlestem patriam aperuit: Hæc consolatio in morituris spirituale gaudium accendit, ut cum Jobo exclament Job. 19. v. 25. Scio quod redemptor meus vivit, &c. & cum Paulo, bonum certamen certavi, &c. 2. Tim. 4. v. 7.

II. Reprehensivum. Quia enim Spiritus S. tales in mundo homines invenit, qui occæcati sunt à Diabolo, & juxta normam verbi divini non incedunt, alio modo officium suum exercet, nimirum arguendo & reprehendendo, quod tamen non facit immediatè, sed per præcones verbi tanquam suos in hoc opere ministros, unde sal terræ à Christo vocantur, Matth. 5. v. 13. quia non merum mel vel sacharum, sed etiam sal interdum, id est, accerbis increpationes adhibere debent, quo sal corrupta caro nostra indiget, ut ab aeterno exitio præset vetur.

Versatur autem circa triplex objectum, quorum

1. *Est peccati atrocitas.* Nam arguet mundum de peccato, inquit Christus, quia non credunt in me. Alia quidem sunt peccata, propter quæ mundus argui meretur, sed illa aliquo modo rationi nota sunt, & arguuntur ab ipsa committentium conscientia, Rom. 2. v. 15. quin etiam Magistratus officium Deus instituit, qui gladio delicta publica coercere, & ita disciplinam externam conservare debet, Rom. 13. v. 4. Sed incredulitas est peccatum absconditum, quod mundus pro peccato non agnoscit. At Spiritus S. peccatum eam esse omnium maximum evincit. Quo pertinent dicta Scripturæ, Joh. 3. v. 18. 36. Marc. 16. v. 16. Rom. 14. v. 23. Ebr. 11. v. 6. Sicut enim fides est fundamentum & radix omnium virtutum: Ita incredulitas est fons & radix omnium peccatorum, quod hinc etiam elucescit: Per lapsum omnes homines per naturam sunt peccatores, Rom. 3. v. 23. sed per fidem in Christum, qui pro peccatis satisfecit impetratur remissio. Ubi ergo incredulitas, ibi non habet locum remissio sed peccata manent & retinentur Joh. 3. v. 36.

2. *Justitia vanitas.* Arguet mundum de justitia, inquit porro Christus, quia ad patrem vado, & posthac non videbitis me. Christus suo habitu, passione & satisfactione veram justitiam nobis promeruit quæ coram Deo consistere possumus, sed mundus despicit justitiam illam, & propriam stabilire satagit. Properea Spiritus S. hoc nomine mundum arguit, & eos, qui propriam justitiam coram Deo stabilire volunt, veræ Dei justitiæ subjectos non esse aperte docet, Roman. 10. v. 3.

Hoc contra justitiosos quoscumque observandum est, qui veram justitiam propriis operum meritis ascribunt contra totam

Scripturam, quæ ex gratiâ, Rom. 3. v. 24. gratis, dono Dei non ex operibus Eph. 2. v. 8. nos justificari asserit, ne quis gloriatur, hinc vita æterna χάρισμα τῆς εἰς εἰς ἐν Gnadenge-schenk des lieben Gottes à Paulo vocatur, Rom. 6. v. 23.

3. *Judicis iniquitas.* Nam arguet mundum, inquit Christus, de judicio, quia Princeps mundi judicatus est.

Mundus perversè judicat

1. *Deside,* & si quis non affert ea, quæ ipsi placent quæque judicio rationis congruunt, hæreticum illum pronunciat & seductorem, sicque judicium suum non conformat ad regulam verbi, sed ad normam proprii arbitrii, quod Christo accidit Joh. 18. v. 37. 38. & Paulo, Act. 17. v. 18. Hoc præposterum judicium mundi arguit Sp. S. & ostendit illud procedere ex instinctu Sathanæ, qui est Princeps mundi, Joh. 14. v. 30. proinde pii non curent hoc judicium mundi, sed audiant Spiritum S. qui dicit: Princeps mundi judicatus est per mortem Christi, quæ expoliavit Principatus, & fortem armatum vicit, Col. 2. v. 15. Luc. 11. v. 21.

2. *De cruce,* nimirum secundum externum aspectum, Johan. 7. v. 24. & putat crucem esse signum iræ divinæ, prosperitatem autem signum divinæ gratiæ. Sed præposterum iterum est hoc mundi judicium, unde Spiritus Sanctus arguit mundum de hoc judicio & docet, Deum eos, quos diligit castigare & cruci subicere, Ebr. 12. v. 6.

3. *De futura luce,* & vanum est, inquit, servire Domino, Mal. 3. v. 14. non est seculum aliud, nec merces digna pro justis, nec pœna pro impiis, quod Cain ad Abelem dixit juxta Targum Hierosolymitanum, Gen. 4. sed Spiritus S. de hoc perverso mundi judicio itidem mundum arguit, ostendens,

Deum

Deum statuiffe diem in quo iudicaturus fit orbem in æquitate, Act. 17. verl. 31. confer Rom. 14. v. 10. 2. Cor. 5. v. 10. Ebr. 9. v. 27.

III. *Informatorium*, quod exercet

1. *Veritatem predicando*, v. 12. 13. Diabolus est spiritus mendax in ore omnium hæreticorum, & hoc unum in votis habet, ut supprimat Evangelii veritatem, & omnes omnino homines in errores seducat. Sed Spiritus S. qui est Spiritus veritatis ostendit nobis viam salutis quam ambulare, & neque ad dextram neque ad sinistram ab illa declinare debemus, Ef. 30. v. 21.

Hoc facit non ἐν δραστικῶς per raptum, sed ἀκουσικῶς per sonum & auditum verbi divini, proinde Christus addit: non ex se ipso loquetur, sed quæcunque in arcano Trinitatis consilio de salute hominum decreta, ab ipso Christo ex sinu patris prolata, & in Scripturis patefacta sunt, hæc ipsa & non alia proponet, explicabit & illustrabit. Audiamus igitur ministros Dei, si doceri volumus à Sp. S. Qui enim illos audit, Deum ipsum audit, Luc. 10. v. 16.

Pontificii ex hoc loco Scripturæ imperfectionem traditionibus supplendam probare volunt. Sed perperam. Nam de ruditate Apostolorum Christus loquitur, qua portare & intelligere non poterant regni sui mysteria, propterea Spir. Sanctum promittit, qui visibiliter in die Pentecostes super ipsos effundendus, & omnia quæ hæcenus portare & intelligere non poterant, in memoriam ipsis revocaturus erat, Joh. 14. v. 26. hinc cap. præcedente 15. v. 15. expressè dicit, omnia, quæcunque audivi à patre meo, nota feci vobis.

Acquiescite igitur vos mei in Scripturis Prophetis, & Apostolicis, quibus omne consilium Dei de nostra salute nobis revela-

Nota. Quia Spiritus hoc officium Spiritus S. s. pagit in dicit, d. mediate p. ubi Dei à ministeris ecclesie sanctus predicat, quanta seg. Spiritus hoc officio in te minister ecclesie: in dicit de hoc Spiritus minister ecclesie officio in vobis hinc dicitur hinc hoc evang. agi potest.

tum est, Act. 20. v. 27. multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis, & sapientia in ore fidelis complanabitur, Sir. 34. v. 7. 8.

2. *Futura annunciando*, verl. 13. Est enim Spiritus qui per Prophetas locutus est, 2. Pet. 1. verl. 21. Spiritus sapientiæ & scientiæ Esa. 11. v. 2. & scrutatur omnia etiam profunda Dei. 1. Cor. 2. v. 10. Ita prænuñciabat per Ahabum futuram annonæ caritatem, Act. 1. v. 28. & Pauli vincula, Act. 21. verl. 11. per Paulum lupos in vasuros ovile Christi cum violentia, Act. 20. v. 29. 1. Tim. 4. verl. 1. 2. Tim. 3. v. 1. & revelationem Anti-Christi 2. Thess. 2. v. 3. &c.

Hoc facit adhuc hodie, quando sub cruce fidelibus annunciat futuram gloriam, 2. Cor. 4. v. 17. & certissimâ carnis nostræ resurrectionem & glorificationem, 1. Cor. 15. v. 21. ne abiciamus animum, sed constanter crucem à Deo nobis immisam perferamus, certissimè scientes, passiones huius seculi non esse condignas secutura gloria, Rom. 8. verl. 18.

3. *Christum glorificando*, v. 14. 15. quod fit, quando per ministerium Evangelii declarat & demonstrat, quod sit Dei filius, unicus mundi redemptor, extra quem non sit ulla salus, Act. 4. v. 12. Nam de hoc Jesu testantur omnes Prophetæ, quod remissionem peccatorum accepturi sint per nomen ejus omnes qui credunt in eum, Act. 10. v. 43. Hinc addit Christus: De meo accipiet, & annunciat vobis. Omnia quæcunque Pater habet mea sunt, propterea dixi vobis, quod de meo accipiet, & annunciat vobis.

Apparet inde, doctrinam Christi non esse novam sed antiquissimam. Nam Spiritus

Sanctus quod per Apostolos protulit, à Christo accepit, Christus à Patre, Joh. 8. v. 38. 40. v. 42. Joh. 5. v. 30. 6. v. 38. Qui igitur doctrinam Christi non affert, sed impugnat, qui Christum non glorificat, sed blasphematur, à Deo non est. Probemus ergo Spiritus, & non credamus omnibus & singulis, 1. Joh. 4. v. 1. vide etiam 1. Joh. v. 10. 11.

Dominica Vocem Jucunditatis.

Evangelium Joh. 16. v. 23. 30.

AD Regem Ahasverum nemini concedebatur aditus, nisi qui vocatus erat, & si quis contra hoc statutum intrabat in atrium, mox interficiebatur, Esth. 4. v. 11.

Secus Rex Regum & Dominus dominantium, qui neminem ad se venientem foras expellit, Joh. 6. v. 37. imò thesauros beneficiorum suorum omnibus vult apertos, & clavem precum nobis dedit, per quam cæleste τραπεζιον recludere & ex thesauris Dei pro lubitu depromere possumus, quicquid nobis opus est. Hinc Sponsam suam amicissimè invitat, Cant. 2. v. 13. surge, propera amica mea, speciosa mea & veni, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Quibus verbis prædicat

1. *Sponsa venustatem*, quæ non est communiata, jacet enim naturâ in sanguinibus, Ezech. 16. v. 6. sed donata, Esa. 60. v. 10. Apoc. 19. v. 7. 8. hic est ornatus sponsæ interior, quo coram Deo fulget Pl. 45. v. 14.

2. *Vocis suavitatem*, per quam intelligitur fiducialis oratio, quâ cum sponso suo loquitur. Hanc expetit Christus audire, proinde invitat discipulos suos & omnes Christianos in prælecta pericope. Hactenus non petiistis quicquam in nomine meo, petite & accipietis, ut gaudium vestrum perfectum sit.

Constat Evangelium tribus partibus, ut sunt:

- I. *Orationis commendatio.*
- II. *Adminiculorum suppeditatio.*
- III. *Discipulorum adstipulatio.*

II.

EXEGESIS.

MOses ad mandatum Dei conficiebat singulare thymiana ex odoratis & pretiosis aromatis, quod singulis diebus, manè & vesperi, in odorem suavitatis Deo adolendum erat, Exod. 30. v. 34. Per hoc suffimentum adumbratæ sunt preces piorum, Apoc. 8. v. 3. quæ spirituale incensum præstant in oculis Dei, Plal. 141. v. 2. & sine intermissione exerceri debent, 1. Thess. 5. v. 17. ut manè ordiamur & vesperi etiam finiamus opera vocationis nostræ cum precibus, si Dei benedictionem comitem habere velimus. Omnia enim sanctificantur per orationem, 1. Tim. 4. v. 5.

Hoc idem vult Christus in hodierno Evangelio, ubi orationem nobis commendat

I. *Ratione necessitatis*, quæ triplici finos astringit. Ponitur enim hic

1. *Mandatum.* Petite, inquit Christus. Quod confirmatur Deut. 6. v. 13. Pl. 50. v. 15. Esa.